Բ. Ա. Զ. Մ. Ա. Վ. Է. Պ

Հրատարակի յամենայն Կիւրակէ օր՝ ըստ ՚ի Տպարանի
Տարեկան Կ. , Աւստրիոյ 24.
բաժանորդաց ընկերութեան 600.

ՈՒՍՈՒՄՆ ՄՈՒՆԷ ԶՄԱՐԴ ԽՐԱՏՈՒԿ

Ամենայն տպագրեալ հրատարակութիւնք ձրի տրուին.
Ամենեքին օգնէ տպագրութեանս ... աւուրս

ԼՐԱԳԻՐ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԵԱՑ

ՀԱՏ. Գ. ԹԻՒ 102. ԿԻՒՐԱԿԷ 1847 ՅՈՒԼԻՍ 24.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ԿԱԼԿԱԹԱ

Լուր թէ չորս նոր անդամք յաւելան ՚ի կառավարութեան Մադրասիական Հնդկաստանի մերոյ՝ հաստատելով առ այն զինուոր 200 Եւրոպեաց. որոց ապագայն ընդհանրապէսլով զինուորութիւն՝ մինչեւ Բօմպէյ զինուորականս յարատեւել ՚ի գործս բարիս։

— Բազում՝ ուրախութիւն եղեւ մեզ յիմանալ զ Պարոն Սարգսէ Մ. Ճիլոնանեաց՝ յանձնեալ Մայիս 14 թուով. զի [illegible] Համար ՚ի Լոնդոն մեծապատիւ Անգղիոյ՝ բնակու կայսր [illegible] եւ յետոյ առողջութեան Պարոն Գրիգորեայ Վարդապետի Երուսաղէմութեան՝ զի ՚ի ձեռն նորա [illegible] Հայաստանի Երուսաղէմութեան [illegible], եւ կատարելագործեցէ [illegible] Անգղիոյ ՚ի [illegible] [illegible] կենաց եւ գլխաւորութեան [illegible], եւ այնպէս երանել գիտնական Հաստատութիւն մեր ՚ի Հնդիկս. առ որ մեծ գոյ. եւ մեւս գնոյ խնդրութեամբ առ ՚ի դիւս գիտութեան եւ Եւրոպայի պարծանաց։

Այսպէս երանութիւն մեծ համարեցաք լսել եւ զայն. մեւս Եւրոպայի Անգղիացւոց, որք Հնդկաց չափն ՚ի դիւս գիտութեան օրինաց նոցա՝ այլովքն հանդերձ։

— Հնդիկ ոմն ՚ի Կալկաթա՝ գաղղիացւոց բազում [illegible] չորեքտասան հազար ռուփեաց, Պարսից զառաւ նմա, մերժեալ հաստատեցաւ, եւ գիրագրին Անձանն մեծացոյց նմա կալ ՚ի բանտի առանց մարմնաւոր ինչ աշխատանաց՝ ցաւօք մի կամ երկուս. Բանտ Տէրութեան առ առաւել հարկաւոր եւ մաքուր է քան զառ նա հանգիստ այսպիսի գողոց, եւ եթէ պատժագործութեան չորեքտասան հազար ռուփեաց լինի միայն բանտ տարեօք եւ անաշխատ, ապա ոչ յիմար են մարգիկ, եթէ զգողութիւն թողեալ այդպիսի ցաւու պատուհասս ստանիցեն։

— Յամի Տեառն 1820 տպագրեալ

սաս 'ի Կալկաթա Հրատարակեալ լրթն Հայերէն, անուանեալ ՀԱՅԵԼԻ ԿԱԼԿԱԹԵԱՆ. որոյ ամբողջն Հայկագունի ։ Բանի մի թերթք և եթ անցին զարդեալ 'ի ձեռս մեր, յորոց զպիտանիս և զհետաքրքրականս առնումք 'ի յօրագիր մեր, գլխաւորս Եպրաց փոխելոյ միոք ։ և ծանուցանեմք 'ի 'նորքայ 'նոցուն Հ. Կ.

— ՄԱԹ. ՊԱՏՐԻ ։ Արժինչ Պականութ անդրուեւ շատառնմամբ հեթանոսաց՝ պատկեր խոտարին Բաժանոյ կամ Յառուսեալն Գերեքոյն հեծեալ 'ի բազմանիւ և 'ի ըրանհմաննաձևք կառս իւր յամեւք փողոցս 'ի փողոցս Բաղեքայայ առերէ Մայրաքաղաքիս՝ չորս 'ի դեցապաշտիցն անկեալ ընդ կառաւքն ջարդաուեցան, միոյ ոլորն բեկաւ ։ և բազմաւթիւնք անհարեկեալ յատառածոյն 'ի մերձակայ ջրհեղձն անկեալ ապրեցան ։

Ասեն, կամ կին ալելի ընդ գեղջ ասն՝ մեռանգաւ ։ և երբ լեինքի ագեօք զն և մորդ լուեքն մեռանցի յաշխարհն տան ։

— Յորդաւթեան Գանգէս գետոյ դընալով գնայ, և ընդ իւրև ծածկէ զգաշտորայ աշխարհն, որ թէպէտ վնաս մեծ հասուցանէ հնձոյ լերակին, այլ պարարտութիւն մեծ տալով երկրին, բարգաւաճէ զայն, և օգուտ առնէ յետասնարեւացան արմտեաց ։ 'Ի Մախսուդապատայ և 'ի Բուսիշահի գաւառաց զայն գանգատ գրեն վասն հնձոյ Լերդիկ ։

— Գրեն 'ի վերին գաւառաց Հնդկաստանի թէ մեծ յերս Յանուար ամսոյ՝ ամենեքեանք՝ զարկ, և արեամբքն՝ զանձրև կեղելին ։ այլ Աստուած ոչ վերսկեայ զատի իւր ։

— Գրեն 'ի Գեւնաւրայ ամսոյս 7 թուով թէ մեծ հանդէս գետամանոց զրոհեցաւ անդանօր յորս կոկորդեկուաց ։ զի խաղ 'նոցա պատուական է 'ի Նիւթ նրաղի և զիւրաւ 'ի ձեռս բերի ։

— Հանապատախանի ամն դրէ Աշգեմդարայ՝ թէ անձրև ոնդեաց անդ մեայն 'ի սկզբանէ նոյոր ամսոյ ։ Ներակայանք նոր սկսան սերմանել, բայց Բանքար թանդ է, և օր ըստ օրէ թանգանայ ։ Այլ ոսկւոյ քան 12 Բանգալեի վաճառականք են անդ, որ դէմ ընդդէմ միմեանց յարձակացուցանեն ըզ գինն, և որ 'ի քարքարոդոյն անգր հաւացանէ՝ համարի պատիւ գնել Տեառն իւրում ։

— Յերեկի գի աղքատն ուրուք գաւառնկեալ 'ի լուալոյ ուսոյ քաղաքի, և հարձակարձ ամբոխ յայտնեցաւզի դերի էր Ավր անքն զատատարի անգոյս, և զենակոծ արարեալ էր 'ի մահ 'ի կենջէ 'նոցա ։

Թուղ Անգղիացիք պարծեցին՝ ասէ, թէ բարձեալ եղեն զաւ և ասա գերեաց, դեռ ևս այսպիսի իրչ անպակաս է 'ի կալուածս Տէրութեան 'նոցա ։ — Զ իւրեք և եկ Սոր ամին և կին նորա զարդիւս կարկառուրք են, և իւր ընդ քննութեամբ կան քաղաքական դատաւորին ։

— Գրեն 'ի Գորակփորայ, թէ Եւրոպացիք ոչ համարձակեն արտաքս քան զսահման Անգղիացւոց երկնել առանց արեան և սպանութեան ։ Զի լեռնակոյ ազգն ընդդէմ յարուցեալ են 'նոցա, և եթէ Տէրութիւն մեր փոյթ չտարցէ աղետից, Գորակփոր 'ի ձեռաց երթայ ։ Զ իւրեանց արգել կացիցեն քանի մի պատանիք միայն՝ ընդ դէմ այնքան ապօրէն ժողովրդոց ։

— ԳԻՆԱԼՔՕՐ Կին ամն ազատագրութ իւր, և ըստ օրինաց Մահմետականաց 'ի մահ վճռեցաւ, այլ Գրառա-

ւոր ամբողջն փոխեաց զայն 'ի մշտնջենաւոր բանդարկութիւն, սերեին մեծարկերեալ աշխատութեամբ։

—'Ի ՍԻՄԼԱ։ Անտոնի երկրաշարժ սաստկացեալ յերկրորդում այսր ամսոյ՝ աւերեաց մայրենիս քաղաքն։

'Ի ՈՒԱՏԳՐ։ Պուանգրոնեան ամբոխն ուշադրեաց 'ի մեծ կամ յարձակեալ Ալմաւք գաւառին որ 'ի Սամնիա ըսպան զՆորարպացի զօրավարս մի, և բազում աւար առեալ գնաց։

— Հոլանդացիք բացին ծովուհանգիստ մաքսառաբերքի 'ի ծովեզերեայս Սումատրայ կղզւոյ, բայց ոչ ազատ որպէս է Սինկապուր կղզի, այլ Ափիոնին Բանդոլոյ մաքսն գինի 550 Ֆլօրին՝ և Մոլլայի՝ 250։

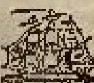

Նաւն պէտք. կրանէ 'ի կղզիս մաւն անցի և բեռնավորեալ դիմեն

Առ ԶՕՐԱԲ Մ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆՑ

ԲՈՒՄԲԵՅԻ

ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՄԲ հրատարակեմք, զի Պարոն Յովսէփ Մարկոս Մուշտեալ Յովսէփեանց, որ 'ի Համալսարանի Բժշկութեան յԷնգլիա դժնեայ լինելոյ արուեստին, և ըստ Հայոյն ճանաչելութեանն կատարեալ ուսումն զպատիւ Վարդապետի Բժշկութեան ընկալեալ՝ եկն եհաս յՀնդկաստան դէքսամինէրն. ուր լինել յառաջ աշակերտաց նորա Հայրն զորոյսոփ՝ զՊարոն Մկրտիչ Պետրոսեան, և մեծութեան Թագաւորութեան Լոնտոնոյ՝ եկին հասին 'ի Բոմբայի։ Եթէ կարելի էցէ մեզ 'ի հեռուստ ասել՝ մեծ յուշոն քան մարմնով, հայրենակից լինել ուրախութեան երջանիկ Ամենողջ՝ ընտանեաց և բարեկամաց նորա. որ ոչ անձամբ համբուրեցին զպատիւն ուսանելոյ, այլ այսպիսի բարձրութիւն ինձ համարէաք։ Աղդարև հասարակաց մեզ ուրախ է, զի այսօրինակ յառաջադէմ ընթանան պատանիք Ազգին 'ի պէտս շառաւիղ արդի գիտութեան ուշարհի։ Տէր տացէ նոյա յամայր երջանկութեամբ վայելել զպատուաւոր պաշտօն փառաւոր բերանոյ, և Ազգի և հայրենեաց մխիթար լինել. Ամէն։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ
ԹԵՀՐԱՆ

ՄԵԾՈՒ խնդութեամբ հրատարակեմք, զի յառաջին զորս Արժանապատիւ Բարեկամի մերոյ 'ի Կալկաթա, բազում մեծ մեծ ինձ շնորհեալ Ազգային յառաջադիմութեան, այս է՝ զի Պարոնայք Կարապետ և Խաչատուր Մանուկեանք. Գէորգ Վերթանէս Կարապետեանց Նոր Ջուղայեցի, Կարապետ Աստուածատուր Պօղոսեան, և Շմաւոն Բաղինջեան, 'ի սկզբան այսր ամի բացին 'ի Թեհրան ուսումնական ճեմարան Պարսից՝ ընդ իմն Ընկերութիւն տարածեալ Ռուսաց։ Մաղթեսցուք Տէր այսմիկ գործոյ յաջողութիւն և մխիթարութիւն աշխարհին Պարսից՝ մանաւանդ թէ և Մերոցս նոյին, և և նորանոր հատուածութեանց ախոյեանք։

ԵԳԻՊՏՈՍ
ՄԻՍԻՐ

Յառաջ ասկարութիւն եր հարցանել թէ ընդէր զմեծին հինգ զմարդիկ.

՚ի Մոսկուա . զործելս խնդրէր ՚ի մէջ լինի , թէ ասէին՝ դիւրաւ առնել կարելին զնոսա մարդկան . Բանակի հրայառաջադրեցաւ առ՝ մերկացուցանել զնոսա ՚ի բազմածայն պատմութեանց , և յօրինել նորօք թուղթ յօդուս փոշոյն Եգիպտոսի . զի Ճոլոս Լեբանդեր Մայիս 15 թուով առհաւ ՚ի Լ. Ադրեմա լրագրոյ ունի օրինակ զայս .

"Երեւել առէ թէ զմուռս մարմնոց Եգիպտոսի ձգեցաւ ՚ի Յամսեփոյ մինչև ՚ի Բրիտանիա՝ հասանէին ամէ 2100 . Ուրաքանչիւր ազգի մարդկան ասլով պամս 30 և եթ , թէև ժողովրդոց հասանի 700,000 է յիսթացրս քաւն և մի զարուց նորոգէր վաթսուն անգամ և կէս . Սեւոյ 420 միլիոն ժողովրդոց զմուռսց՝ եթէ ուրոյն առս 2 ծրար հաշուոյ՝ լինի 840,000,000 ծրար . Արդ՝ դիտենք թէ Անգղիացիք ծախսիոյ կենդ զիէան , զի փախանակ փոյրի փառեն նոքա զմիի այս՝ յափիլի զկերակուր բերանց . դեռ ևս պատմանք ձեռնեալ կնոյն զոլով պատաւեկան և նուրբ կասուլեք յարմարք ա ՚ի պէտս կազմելոյ զթուղթ , եթէ տարցին և մանաւանդ ՚ի Գաղղիա . բերեն կառավարութեան Եգիպտոսի բան ամրապատուելի՝ 21,000,000 Մասքեր ."

— Լոնտոնոյ թղթաբերն առ Բուռքայն եհաս զարմանալի արագութեամբ և երբեք մեզ զսպասութեան և զուրախալին ՚ի լոյս Լոնտոնոյ . թէ մողովուրդն անին ունէր առաւ հնձոց արմտաւանց՝ յայնմ աշխան . Յուսամք զի անխափանութիւնք նոյա ապագայէ Բարձրելոյն կատարեալն , և հաստատակութիւն անվրդով կեցցեն և օրհնեսցեն զԱստուած լուսաձեռնի որբոցն բերանց .

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆՔ

Եղեւնի .

Զանխուլ կորզէ արտաքին երևութիւն կամ ծանրութիւն զարմանալի երբեք , թէպէտ և սակաւ հանճար կամ փոյթ լինել , զուարճութեամբ յաղթէն բարձրել . Համառօտագրութեան պայծառութիւն և մշտնջենաւորութիւն մտածմանց՝ յայնմ է հանքն են կենդանութեան մասց .

Խնձորենի .

Ցանկն շատոյ մնալով պտղոց առատոյ և օգտի անձին՝ ջանայ է խոնարհութեամբ բաժանել զպտուղս մերձակայից . Պտուղ առ այնոսիկ որք առնուն իւր փողոն , որպէս և իւր ժամանակին . և որպէս ոմանց տեղ չէ ծախուցանէ , մինչ մին զանխուլ , և ոչ մեռանի մի փոյթ իւրոց . այլ թէ այնպէս բաժանեն որ ըմբռնեսցեն իւրն կամ այլոց հաճելիք են . Բայց նոր ամենայն են պտուղն որ իւրն հարկաւոր են , և չէ մնացորդ են բանիցն զինքն որ իւրն հարկաւոր են . Զի կարող համբերել խաղաղելի , զեղեցկութեան , ժամանակէ , և այլ մեծութեան հազար և մին մտաց շնորհաց հրապարակութեան , որ իւր կարծանաւոր են . Նորա ծառայք և տնտեսութիւն իւրոյ հետ խոնարհ մին կատարեն , որ իւրն խորհրդ իւր ամենայնութեան համեմատ . Որով չէ անցանելոյ որ կամին եւս աւելորդաց մի զխորո իւրոց հարկաւորաց կարօտոց մտօք . Առ որ յափշտակութեան և պղծութեան ոչ լինել ցումար . բայց նորոգել մինչ լինի իւր կարող է լինել մի կարօտութեան . Որքան կարողեա հաստատել՝ զուր զորմ զինէ ենքոր ունելով , պատրաստ լաւ համբարեալ քն ձեռն , ծառայից մի յանձնեալ որ վերադրե կամ պարգեւ պահանջէն յոր կրապատուարեալ . Այսպէս խոնարհութեամբ մի զինքն երբեք այն՝ որ յոյժ պիտոյ չէ՝ երջանկութեան պաշտպան , որպէս և ամենայն մտաւորութեամբ այն՝ որ թանկ է . Հաւասար պարգեւ կենդանեաց և ծախուցից , առանց թէ ոչ՝ կարօտոյ դէպ ՚ի պարկեշտութիւնն . Նա է նմանել և գանձապահ զանձն հոգւոյ գեղեցիկ , քան թէ պարզող զաւակաց անցաւանցն .

ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԻՒՆ

Դաւաճանութեան ամենեքեան սովորաբար մին անհրաժեշտութիւն ունին իւ բանեցուած , որով շատ հեշտ ոչ են լինում խորամանկ և փորձառու մարդկան շողոքորթութեանց . Ամեն դէմ կամ խաբեբայ որ ասում է նոցա թէ քո բարեկամ եմ , հաւատում են . և փախարինում այն կերպ երեւոյթական հաւատարմութեամբ , որ շատ անգամ ճիւղ և կեղ-

ծանուցմն և բերումն իւրեանց վերայ ։ Զի՞նչ յոյս պիտի ներշնչանայցէ բարեկամաց ։ Ընդունելի զնոսա մեծ քաղաքավարութեամբ , բայց չհաւատալ ցնոց տուր նոցա յարգութիւն , բայց ոչ հաւատարմութեամբ ։ Ոչ կարծեմ թէ մարդիկ տուալին տեսութեամբ կամ կարճ ծանօթութեամբ բարեկամ կրտոնան քեզ ։ Ճշմարիտ բարեկամութիւնն կամաց կամաց կազմի , և ոչ երբեք ծառայեսցէ եթէ չպատուղուածէ ի բուն անդր ծանուցեալ և փորձառութեան առաւել ։

Կայ և մին այլ տեսակ բարեկամութիւն և ա ի մէջ լափոււհաւաց , որ թէ և սխալմամբ չերմ է , բայց բարեկամութեանց հարճ կամ ։ Յառաջ կայս այս բարեկամութիւն , երբ մի քանի պատանիք զեղխօթմք երար հետ կրեալքն , և երար զուրծակից եղեան անառակութեանց ։ Երանք յաւ բարեկամութիւն , և այնոք կապակցեալ առըկցութեամբ և առատութեամբ , որ յայտնել ապեալն էր աւուրց ծագմն ընդդէմ բարոյ և մտադարձութեան , և երբեք այնուհետ պատմել ի գաղտնագոյ ։ Զիարդ և եթէ պետ չեն ամաչում , որ յեծմարդկար այս մերժմնութեան՝ բարեկամութեան անունն են ստրկեալ իբրոյ կող են կոփ առայնմն կամ բանի համար ։ Երբոյր օգնական են դավման կուլոյ առաջադրելոյ համար , և երար անքն զլեալ եկամտանի պատմում , և այն են չափառասնութեամբ՝ երար ցոյց տալոյ համար , և մին յանձնայն պատասխանմք ցրուում համամուտեն երարկը ։ Երբեք երար . մեր չեն բերում , և եթէ մեր եա բերեն , կամ մասնելոյ համար պիտի չեն , կամ անկունեմ ընդարութեանց վերայ ծիծաղելոյ ։

Եթէ դու ք անձն ծանր երդմամբ կամ ուրաստ ընդելում կուղենայ քեզ դրաք համանմական բան համակարանել , որ առանց երդմանց եա կարող էր , մի՛ լսեր ։ Քանզի եթէ մին յատուկ պիտանմն չուննայ , ընդ՞ր պիտի ունայն երդմանց ապաստան լինի ։

Ի մեր ժամ մը մեծ զանազանութիւն կայ ի մէջ ընկերի և բարեկամի ։ Քանզի երբեմն յաւ եւ համաձայնկան ընկերականն հիմանէ քեզ համար ի յանձնարար և վտանգաւոր բարեկամ ։ Մարդկան բան բառ մեծի մասինն այն կարծիք կուտենայ քեզ վերայ , ինչ կոտանի կամ կլու քո ընկերացէ , «Ասա՛ ինձ ընկերք քո ովք են , և ես ասեմ քեզ թէ ով ես դու» Անգղիական բանս՝ որ տեսանողի կամ յեմարի հետ բարեկամութիւն տանոյն ապա ք քար փորձ կամ պիտի առնէ , և կամ ծածկէ ։ Ուրիշն խոհեմութեան է որ դու ընդ. հաւասարակցութիւն չպահես այսպիսեաց հետ , բայց հարկ չէ քեզ առանց պատճառի թշնամի եւ չինել ասոցա քեզ , քանզի շատ ունք են . ուսան յաւ է ապահովել քեզ անհիմզմնականութիւն քան դժնդակութիւն , կամ կռուել ընդ երկայն մտանդաւանդէն թշնամի հետ մարդկանց զարթուցն և յիմարութեանց , առանց նորանդերց մինն լինելոյ ։

Պարծելով նոցա ծշմարտութիւնն մտանդրաւոր է , որպէս և բարեկամութիւնն ներքին գզաշտութիւն

սենեկաց ամէն մարդկց ։ բայց արտաքին՝ ոչ ու մեք նա ։ Քանզի անոյշ որպէս երկու գզոյշ ծնոյն , այնպէս վտանգաւոր է անզգոյշ կարի ։ Առնաս անձինք կան՝ որ հարողն իւր մեջնոն պատմել , Շատանք ծաղրանաց ծանրութիւն և զգուշութիւն կպահեն մտանաւոր և թէև պատմառոց համար ։ Նա շատանք են՝ անխոհեմաբար ինչ կուզեն կըյայտնեն այլոց ։

Շաբ.-ուժէ

Բանաստեղծական

ՏՐՏՈՒՆՋ ԽԱՓՇԻՆ ։

Ի՛ գուսարձակութեանց՝ ց. ի տանէս մերաւ ,
Զ Անգղիոյ ծովափն՝ յեր վհատեալ ,
Մեծ ազգաց մանկունք՝ ղզանկա օտարաց ,
Տարեալ ի վերայ՝ կառաղի ալեաց ։
Զիս Անգղիացիք՝* արծաթով առին ,
Զիմ արմեա անտարբ՝ անհեդ հատուցին ։
Եւ թէպետ տարան՝ զիս մեռացուցին ,
Այլ միտք մարդկան ոչ երբեք վաճառին ։

Աղատ ի խարխուլ՝ որպէս յառաջամ ,
Հարցանեմ , զի՞նչ են՝ իրաւունք նոցա ։
Երմոց հրձուանոց՝ զիս զատուցանել ,
Ընդուծոյնա տանել՝ և ուսուցանել ։
Սևամորթ երեսք՝ ճ՛աշակերց զանգաւ ոս
Չկարեն տուժել՝ բնութեան զիրաւունս ։
Միթէ՛ն տայրնեոյն՝ սահայն ստրկանին ,
Յորդուածն , ի տեսանն՝ նոյն գունակ լինի ։

Ընդէ՞ր բնութիւնն՝ արարիչն համայն ,
Երար պատնէշն՝ փորձի նկրտութեան ։
Սա ի արգասաւուտ՝ ոչ յարգուն ջրել ,
Երկասոց քրտամբ՝ գհարգի տանել ։
Մերժեց՝ն ով Տէրք՝ անողորմք ,
Որք յաւ լոյս օդանն՝ ձմանոլ երկայնքն ։
Քանզի են թիկունք՝ որք յոյժ յաւելանն ,
Առ ի տալ պէտոց՝ ձերոց հոգեցան ։

Գ՞ի ՍՄ՞Ն , որպէս դու-ք՝ հրաման մեզ տալ ,
Մ՞ ի բարձրութեան՝ անդ. թագաւորէ ։
Պատուհրեաց նա՝ զմեզ պնել՝ վաճառել ,
Խօսելով յերկնից՝ յամբոխոյ իւրմէ ։

---

* Յուծան գրեցաւ այս ոտանաւոր Անգղիացւոց ժամանակին պատուհաս տուեալ եւ գերեւար տանելոյ յանձնել ծախսելոյ ընփաւէպառայել իրը Փետրու- գիտանեան ուրեւօւն յանձանց իրակայ պայս իեր արգելելի ։

Թարգմանիչ ։

Հարցէք, եթէ ձեր՝ ոստայնից մարտէք ,
Հաւատք, պատուականք՝ արիւնաշաղաղք ·
Եւ զորմէք ձեռաց՝ որով պարան մեռ ,
Զհրաման հոգւոյ՝ ի գործ արկանել ։

Լուէք զի՞նչ ասէ · մրրկին ահաւորու ,
Որ ցրուէ զծուխ՝ ի վերայ ծովու ·
Զաքուզական՝ գլուխս պատենքս քանդէ ,
Եւ ձայնին ահաւորին՝ սրով ՀԱՅՆ ի լեռն է ·
Նախագահ շաւիղս՝ զօրաւորն ամէն ,
Զոր հրեղէն պիտին որդիք Աստուծոյ ·
Զօրութեան բանիւն՝ լոյսն տնկեալ տեղին ,
Ուր մրրկիս ՆՈՐԱ՝ ընդդէմ կոչեցին ։

Այնու մեր արծիւ Մասիսին մաշեաց ,
Մինչև հայք զտան շղթայիւք կապեալ ·
Այն թշնամութեամբ զորս կեցոյց ,
Յանցանել զիս ծով ծառային նուաստ ·
Այն չարչարանօք գոյս անձինք յանձին ,
Ի նախատինս մահաւանդին ·
Ուստի հանիցէք՝ ամեայ բռնութեամբ ,
Թշնամիս լքեալ՝ փշրանօք սրտիւք ։

Մի այլ եւ զազգ մեր՝ անապատին կարծէք ,
Մինչև արժանի՝ պատուհաս լինել զորդիք ·
Մասունք վիշտ՝ և մեծապատիւ ,
Քան զանտ ասել և զայն մեր մարմնոյ ,
Նոյն զեղեր ամեայ , որոց զործ եք խորհրդոց ,
Միաբանութեան զարդարանաց ձեր բանս ·
Յայտնեցէք՝ զի մարդոյ գգուշանօք ամենեք ,
Մինչև ընդմիջոյս քննել յանդգնեալ ։

Թարգմանութիւն Անգղիերէնէ ,
Թ. Գ.

ՏԷՐ ԿԵՑՈ ԶՀԱՅՍ

Տէր կեցո՛ դու զՀայս ,
Ի սրմ փնոա մոյծառս ,
Կեցո՛ զՀայս ։

Զողորմութիւնդ մեծին ,
Հանդերձ ձօնել նոցին ·
Զի նոքօք մարթասցին ,
Յաղել յաղթել ։

Ով Տէր մեր , Տէր փառաց ,
Զազգ մեր հանդերձ փրկեա ·
Ի թշնամեաց ։

Կանխեա զաւրս նոցուն ,
Հանդ դարմանոցն զօրուն ,
Եւ զազգ մեր պարտաւորն
Այս հզօր ։

Այսօրէն համառօտ ,
Զազգ մեր սրտահալած
Փոյթ դստմարեա ։

Յաղթարկ Արարատեան՝
Ի վերայ մեր ծննդեան ,
Որ այժմ է սնանկական՝
Օտարացեալ ։

Ի քոյ խնդրոյ անդի ,
Զաթոռ Հայրապետի
Մեր հաստատեա ։

Զերկրաւութիւն կենաց՝
Հօր մեր Լուսաւորչաց՝
Շնորհեա Պետին մեր Հայոց ,
Որ զմեզ հովուէ ։

Ազատեա ի բռնաւաց ,
Համբերութիւն կեանց
Ի մերաձեռս ։

Զօն ի մէնջ յարմ ,
Արքայ ազգի մերոյ ·
Տուր նմա յուսոյ հաւատ ,
Հովուել զմեզ ։

Հ. Ա.

ԱՇԽԱՐՀԱԾԱՆՕԹ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՕԾԱՆԱՍՓԻՒՌ ԺՈՂՈՎՈՅՆ ՊՐՈՒՍԻԱՑԻ

Առ Բարեսէր Հայկազունս

Փոխատուութիւն և փոխառութիւն ՚ի մի վայր հասին, երկոցունց հանդէս առնէ Տէր ։ Առակ 29 ։ 13

Եւ քանզի որպէս կարի չնաշաւոր և զուարթարար է բնութեանս չորեց եղանակաց տարւոյ փոփոխակերպութիւնք, նմանապէս և վայելուչ է փոփոխումն մարդկեղէն մտաց և պիտաւորութեանց երկրեմնապէս ։ որպէս և նախնական առակն իսկ հաստատէ ասելով, յաւէտ լի թէ ‖ որ յամառի ՚ի միտս՝ է անմիտ ։ իմաստունն փոխէ զկարծիս ։ Արդ ՚ի վերջ քան զամենայն, պէտք էիք ես սահմանել զփոփոխմանց ժամանակաց՝ ստաւածաբերել և զերբեմնոյն ասել ։ Որպէս ՚ի մարդկաշահ իմն եղանակաքաջ հաստ լինել կարևորութենէ ժամանակաց սահմանս զինէ մարդոյ զճանապարհս կենաց սահելով ։ Ամենեցուն ժամանակ է, և ժամ ամենայն իրաց ՚ի ներքոյ երկնից ։ Ժողով. գլուխ Յ ։ 1 ։ Եւ արդ բարերար ընթերցողք, մեք համաշունչ, համակամ և միաբանութեամբ անցանելոք Օծանասփիւռ Ժողովոյն որ ՚ի Պրուսիոյ, այն ինչ ՚ի վաղուց ժամանակաց հետէ ուխտ առնէաք զխոս մեր և հնչեալ ՚ի հոգեպարար մտածութիւնս թէև զծուարին՝ բայց բանական նիւթոց, առ ՚ի գլուխ մատուցանել ՚ի բարեաց և ՚ի խաղաղ ժամանակի զըն-կերպաղ բանսն միաբանութիւն մի, յորոյ վերոյ և հիմնել զերջանիկ մեր յառաջադիմութիւն առ բարոյականութիւնս, որ թէպէտև յանհնարին էր այն անկնոյեալ ՚ի մէնջ, բայց յամառեալ մտօք, և սրտից յօժարութեամբք յուսայաք մեք յայն՝ երբե ՚ի հնարաւոր և կարելի ինչ, մինչ ՚ի վախճանի յաջողեցաւ մեզ ՚ի տուչութենէ ամենիմաստ Հեղինակին բընութեան, զի ՚ի թուականութեան փրկչին մերոյ 1815 որ ներկայացոյց մեզ կարեւորագոյն իմն հաջողութիւն ձեռնարկութեան ՚ի յըղձականացեալ մեր նպատակ ։ Վասնորոյ այն ատոցուեալ պատուհասութեան զարթոյց զհնարաւորութիւնն, և եւ զյարժանն և զայժ ամենայն կարողական զօրութեանց մերոց մտաց, որով և ուսումնասիրաբար և համաձայնաբար հաստատեցաք զկաղմ մեր Օծանասփիւռ մակագրեալ, զորոյ զդաշնադրութիւն նիւթոյն մանաւանդ հրատարակեցաք յօրացուցին Կալկաթա յամին 1819 ։

Եւ վայելապէս իբրև կատարեցաւ և յանձին կործոյն ժամանակաց անքական յայն մտաց մերոց, մի՛ անբացատրելի խնդութեան հոգւոյն միաբանութեան Օծանասփիւռ ժողովոյն մերոյ, մի՛ թէ զի՛ արդեօք յայնժամ ուսումնասիրութեան փոյթ մեր յուժգնութիւն յանձին հաստատել զօրացուցանել և բարգաւաճել զախորժական զկիրս մեր, առ ՚ի սրտի մտօք անխոնջ աշխատասիրութեամբ պարապիլ ՚ի թարգմանութիւնս զանազան և պիտանի գրոց Եւրոպացւոց, որպէս և մինչ յարդ բազմատեսակ չնաշխարհ և պիտանացու մատեանք հրապարակեալ առանձինս եղեն Անգղիականէ ՚ի մեր Արամեան բարբառ ձեռնամբք նախատեացեալ Անդամոցն Օ-

Ծանասփիւռ փողովրդեան , յորոց չմէկ-
պէմ յաւելուլ թէ հնար է հաստա-
կաց մերազանց՝ որք հանդերձ միւս-
քերացն յաղթէրս Չուրց փախաքին ն-
կարագրական գիտութեան , ընդունել
դրեր ինչ շարժ զայնու ճնչմակալիւ ,
Երդ եղեւ ուրեմն զամենակալ Ձեռն
Հաստչին անըմբռնելի փառութեան
ամ ուսումնասէր մանկունք Հայկա-
զունք 'ի ձայն ցնծութեան , զի հաս-
տատուն և անխախտ պահպանեալ
յաւերժացուցէ զնոյն նկարագրու-
թեան փոյթ մեր Օսմանեան , բար-
դում հզօր և յաւիտենական է կա-
րգութիւն նորա :

Բայց 'ի վերայ այսր ամենայնի ,
մինչդեռ անձնասէրք անդամք մի-
շեալ Օսմանեան փողովրդեան այս-
պէս յարփշտակեալ ցնծութեամբ յա-
ռաջադէմ լինէին 'ի շահաւոր ընթա-
ցքս զաւառական դրամանց իւրեանց ,
ահա քաղաքական ներգործութիւն իւ-
մին եղյացաւ 'ի մեաս իւրեանց առ 'ի
յաջողում մանկանց Հայկազանց , երե-
բեցուցանելով 'ի գլուխ հանել նախ
դէպքառուն մեաւ այն նպաստի և ան-
գի հաս փոյթ , և կոչեցաւ Պատմա-
ծակ Ուսումնախնդիր , զի մանկունք
հաստատեալ մերաներից ընտրեցան
Բուժողայս , որք ամեկաւեան չեն ընդ
բարձրական թեամբ անկեալ՝ քաղց-
րութեամբ ձեր ծաղկեցեն զաման-
կան պտուղս քերականական գիտու-
թեանց , զի մի նկարագրական իմաս-
տութիւն անխնամ կամ անկատար մ-
նասցէ 'ի միջի մերում :

Իսկ առ 'ի արմարծել միոս նպաս-
տակ հարկ էր մեզ ունել զասպարան
մի , զի թէ 'ի վերայ յիշատակեալ
թարգմանութիւնն , և թէ զդժուա-
րագիւս և զաստուածային արտադրու-
թիւնս մաց Արշոց Հոմէնեաց ի տոնդ
արժանացուցանել 'ի պայծառութին և
յօդուտ Ազգանանս սեաք : Այլ այժմ
կարօտ է մեզ , թէ ցուցանել առ 'ի չըց է
տալարանի , այնպիսի դրաւոր գանձք
պատուականք ծածկեալ ընդ մասն-
նաշարանս և յանկիւնս տանց ցե-
ղակիր լինին տարապարտուց : որ-
պէս և բան այսմ երեւակի ոչ նուա-
զէ մեզ ցաւ 'ի սեսանել զկնդա-
ծածկասրը հաւաքումն ընծայել ձե-
ռագիր մատենիցն պատուաբերցելոց 'ի
գրանցին Արժանապատիւ Պարոն Յա-
րութիւնի Աւհանկեան Երանուրեանց
ի Բուժողայի , զոր և նմանապէս չկմե-
րեալ խոստացանել բաց զատմանն մի-
տաց իմոց՝ թէ 'ի մէջ այժմեան կեն-
դանի մատենագրաց և մի 'ի նախա-
պատիւ հեղինակաց , որոյ արժանի
ընթերցանութեան բազմաջան գրաւոր
աշխատասիրութիւնք թէ և զուրկ 'ի
տպագրութենէ զարգիլ եւ կարեն մը-
նալ զրաւի յօժարութեան մտացն
և զվերնաձիր գիտութեանց նորին :

Հաւանեցի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԼՈՒՐ

ՀՐԱՒԷՐՔ

Ի 22 Յուլիս 1847

Պարոն Յովհաննէս Կ. Աւագեան ամսօրեայ-
ընդ Տէկէն Ավդանեայ Գալաթան Ընծայու Ներ-
զիրեցանց

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԸՆԿԵՐ ՕՐԹՈՒՆԻ
Ա. Գ. Թեաւխուեան Աւետիքեանց